

Павліченко І. М.
старший викладач кафедри права
та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир

ОКРЕМІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТРУДОВОГО ПРАВА

Стандарти вищої освіти зі спеціальності Право передбачають необхідність формування у студентів широкого кола програмних результатів навчання, які забезпечуватимуть майбутню якісну професійну роботу випускника. Тому перед викладачем наразі постають ряд питань, на кшталт, - Як організувати процес так, щоб досягти бажаного результату? І чи достатньо в сучасній освіті використання лише традиційних форм освітнього процесу, в якому основними видами навчальних занять у закладах вищої освіти є лекція, практичне та семінарське заняття, консультація? І законодавець, розуміючи це, в положеннях ч. 3 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» передбачив, що заклад вищої освіти має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять [1].

І щоб бути актуальними і конкурентоздатними, заклади вищої освіти впроваджують ці нові «некласичні» види навчальних занять. Такими новими видами навчальних активностей може бути клінічна освіта, студентські змагання, зокрема у вигляді ідеатонів, участь у наукових гуртках, заняття безпосередньо у відповідних правничих установах та організаціях, тощо.

Для досягнення ефективності в навчанні та високих результатів у навчальному процесі застосовуються різноманітні інтерактивні методики.

Використовувати інтерактивні методи – це взаємодіяти, контактувати та знаходитися у режимі діалогу зі своїми студентами. Такі методи орієнтовані на більш ефективну взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним, і на постійну активність студентів під час навчального процесу. Зміст інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований так, що практично всі учасники є залученими у процес пізнання. Спільна діяльність студентів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами досягнення результату [2, с. 17].

Окремі аспекти інтерактивних методів викладання, у тому числі запровадження їх для викладання юридичних дисциплін стали предметом дослідження ряду вітчизняних науковців, зокрема, Верлос Н., Дорошенко Л.М., Н. Забарної, Коломоєць Т., А. Нітченко, Н. Поварчук та ін.

Сучасна вища школа має цілий арсенал інтерактивних методик, серед яких можна виокремити такі: 1) творчі завдання; 2) робота в малих групах; 3) навчальні ігри (імітаційні судові засідання, ділові ігри); 4) використання суспільних ресурсів (запрошення юриста-практика, екскурсії до суду, до інноваційних парків тощо); 5) інтерактивна лекція; 6) робота з технічними засобами навчання, відео- і аудіоматеріалами; 7) «студент (або інший здобувачі вищої освіти) у ролі викладача»; 8) «кожен навчає кожного»; 9) мозаїка; 10) обговорення складних і дискусійних питань і проблем, дебати, симпозіуми, турніри, круглі столи); 11) вирішення проблем, case-study – аналіз певних ситуацій («Мозковий штурм», «Аналіз казусів», «Перемовини та медіація») 11) PRES-формула, 12) індивідуальні та групові тренінги, 13) метод проєктів, тощо.

Вищезазначені інтерактивні методи навчання застосовуються викладачами і апробовані в процесі реального аудиторного навчання, але цифрова трансформація в сфері освіти і запровадження дистанційного віртуального онлайн-навчання змушують освітнє середовище підлаштовуватись під реалії сьогодення за допомогою онлайн-інструментів, таких як Canva, Prezi, LearningApps, Kahoot, Mural, Padlet, Quizizz, Gamilab та ін., які стають «ланцюжком» для переходу від інноваційного навчання до Smart-освіти.

Багаторічний досвід викладання правничих дисциплін дозволяє зробити висновки про ефективність та доцільність окремих методик, що використовуються у власному педагогічному досвіді. Основними формами навчальних занять в Житомирській політехніці є: лекції, практичні заняття, індивідуальні завдання, самостійна робота, індивідуальні консультації.

Щодо лекцій, то найчастіше у власному досвіді застосовуються такі види лекцій:

Інструктивна(вступна) лекція. Метою лекції такого типу є ознайомлення студентів з технологією їх подальшої навчальної діяльності, з особливостями використання освітнього порталу та способів роботи, критеріїв оцінювання, форм роботи, загальна характеристика навчальної дисципліни, її важливість для підготовки правника, ознайомлення з науковими доробками з дисципліни, тощо. Зазвичай, це перша лекція курсу.

Лекція-діалог. Така лекція проводиться на основі сократівського методу за допомогою прямого діалогу викладача зі студентами. Лекція-діалог, на якій присутнє слово студента, дозволяє уникнути пасивного сприйняття навчальної інформації, спонукає студентів до активних дій. До елементів діалогу вдаємося практично на кожній лекції, коли студенти демонструють знання тих чи інших питань на основі знань теорії держави і права, конституційного права чи власної поінформованості щодо відносин в суспільстві на основі інформації з відкритих джерел. Такі лекції доречні з тем Трудового права, а саме: «Соціальне партнерство», «Трудовий договір», «Дисципліна праці», «Охорона праці» тощо.

Відеолекція. Допомагає розвитку наочно-образного мислення у студентів. Необхідно здійснити підбір необхідних відео матеріалів по темі, що вивчається. Перед початком огляду студентам доводиться цільова установка, в ході огляду відео матеріалів слід коментувати події, що відбуваються на екрані. Найчастіше під час курсу трудового права застосовуються короткі ролики спільноти Кадровик, Гаряча лінія кадровика, або думки визначних вчених.

Лекція-візуалізація. Під час цієї лекції демонструються схеми, слайди чи інша важлива інформація, на якій необхідно акцентувати увагу студентів.

Оскільки заклади вищої освіти стимулюють автономію викладачів та стимулюють творчий підхід до формату та способів донесення інформації, викладачі можуть застосовуватися різноманітні види лекцій.

Гостьова лекція. На таку лекцію запрошуємо адвокатів, керівників юридичних департаментів та служб. Студенти мають нагоду отримати знання з відповідної теми від практиків, ознайомитися з практичним аспектом реалізації правовідносин, почути цікаві кейси. Такі лекції завжди користуються великим інтересом студентів, вони активно ставлять запитання та отримують відповіді.

Наступною формою аудиторних занять є практичні заняття.

Практичні заняття- це форма навчального заняття, під час якої викладач організовує формування навичок практичного застосування набутих теоретичних знань. Сучасна педагогічна наука має в арсеналі велику кількість видів практичних занять та форм їх проведення, найбільш відомі з них знайшли застосування і у власному педагогічному досвіді. Зупинимося на окремих із них.

Практичне заняття у формі бесіди – студенти готують відповіді на заздалегідь запропоновані запитання і в аудиторії йде безпосереднє їх обговорення. Таку форму занять найчастіше використовую щодо перших, зазвичай теоретичних тем курсу.

Практичне у формі повідомлення –студенти опрацьовують запропоновані наукові статті, обговорюють позиції науковців за запропонованою темою. Вдалими були заняття такого формату за темами «Соціальне партнерство», «Нетипові форми зайнятості», «Дисципліна праці» з трудового права.

Практичне у формі прес-конференції – студенти готують міні доповіді за запропонованими питаннями теми, потім обговорюють ці питання.

Практичне у формі-«мозкового штурму» - його метою є генерування максимуму ідей для розв'язання певної проблеми, який сприяє стимулюванню творчого мислення. Такий елемент застосовувався при вирішенні питань вдосконалення правового регулювання трудових відносин під час воєнного стану. Багато цікавих ідей студенти висловили при обговоренні питання правового забезпечення права на відпочинок в умовах постійних повітряних тривог вночі і необхідності працювати вдень.

Найбільш ефективною формою практичного заняття, як показує практика- це заняття з вирішення практичних ситуацій (case-study). Студентам пропонуються кейси, складені з конкретних судових справ, що є в ЄДРСР, і посилання на відповідну судову справу дано вкінці ситуації. Студенти вирішують ситуацію, а потім звіряють власну позицію з позицією суду по даній справі. Ще одією з форм роботи з ЄДРСР є складання позовної заяви на основі конкретного рішення суду. Однак, це можна практикувати лише у випадку, коли студенти вже вивчили відповідні теми з цивільного процесу. Також практикуємо аналіз певної категорії справ, до прикладу, всі шукають та аналізують по дві-три справи звільнень за прогул чи справ що стосуються мобінгу, тощо. Потім аналізуємо позицію судів в певних категоріях спорів. Також важливо вивчати та аналізувати зі студентами і узагальнену судову практику.

Саме використання методу case-study, як показує практика викладання останніх кількох років, є найбільш ефективним способом наближення до реалій правничої діяльності. До речі, case-study є корисним для студентів і при самостійній роботі, коли здобувачі вдома працюють з ЄДРСР. Отже, case-study заняття – це сучасно, корисно, це процес прийняття рішень у конкретних ситуаціях та можливість звірити їх правильність у офіційних рішеннях судів. Такі заняття подобаються студентам.

Отож, умови сьогодення ставлять перед педагогічними працівниками завдання будувати заняття інформативно, корисно, сучасно і практично задля формування таких результатів, коли випускник не лише володіє глибокими теоретичними знаннями, а і готовий до практичної діяльності. Для вирішення цих завдань кожен викладач має напрацьований власною педагогічною практикою арсенал форм та методів навчання, які постійно вдосконалює, враховуючи особливості обставин та викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find=1&text> (дата звернення: 25.05.2024).
2. Дорошенко Л. М. Інтерактивні методики у сфері юридичної освіти. Юридична освіта у сучасному вимірі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, проведеної з нагоди XI Всеукраїнського фестивалю науки, приуроченого до 80-річчя Донецького національного університету імені Василя Стуса та професійного свята науковців – Дня науки, 80-річчя з дня народження професора В. Д. Волкова (20 квітня 2017 р.) / Донецький національний університет імені Василя Стуса; за заг. ред. А. Г. Бобкової. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. С. 16–18.
3. Верлос Н.В., Коломоець Т.О., Шумейко І.П. Інноваційні методи викладання юридичних дисциплін в умовах Євроінтеграції та цифрової трансформації. Юридичний науковий електронний журнал . 20204. №5. С. 665-668.